

פרשת נשא

"וְאִישׁ אֶת קִדְשׁוֹ לֹא יְהִי אִישׁ אֶשֶׁר יִתֵּן לַכֹּהֵן לֹא יִהְיֶה... אִישׁ אִישׁ פִּי תִשְׁטְהוּ אֶשְׁתּוֹ" (ה, י"ב).

מפרש רש"י: "מה כתיב למעלה מן הענין 'ואיש את קדשו לו יהיה', אם אתה מעבך מתנות הכהן, חייך שתצטרך לבא אצלו להביא לו את הסוטה".
ותמוה, מה ענין זה לזה, וכי מפני שהוא נמנע מליתן מתנות כהונה תחטא אשתו, ובכלל, הלא האדם הוא בעל בחירה ומהיכי-תיתי שתבוא האשה לידי חטא בגלל מעשה בעלה?
ביאר בספר 'בנין אריאל':

דרשו חז"ל (ברכות לא:): על תפילת חנה (ש"א א, יא): "ראה תראה בעני אמתך":
"אמרה חנה לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, אם ראה - מוטב, ואם לאו - תראה, אך ואסתתר בפני אלקנה בעלי, וכיון דמסתתרנא משקו לי מי סוטה, ואי אתה עושה תורתך פלסתר, שנאמר: 'ונקתה ונזרעה זרע'".

ועל פי זה יש לפרש עניינו של עונשו של זה הנמנע מליתן מתנות לכהן, שהקב"ה מונע ממנו פרי בטן, ועל ידי כך נגרם שאשתו מסתתרת כדי שישקנה בעלה מי סוטה, על מנת שיתקיים בה "ונקתה ונזרעה זרע", ועל ידי כך הוא נצרך לכהן.

הרי שכל הנמנע מליתן מתנות כהונה גורם שיסתלקו ממנו שלושה דברים המפורשים בברכת כהנים: **האחד** - "יברכך בממון" (תנחומא נשא, יח), לפי שהנותן מתנות עניים ממנו מתברך, כמו שפירש כאן רש"י "לו יהיה - ממון הרבה", ונמצא שמי שנמנע ממתן מתנות עניים מתחסר ממנו. השני - "ויחנך - בבנים" (מד"ר יא, טו), וזה אשר אינו נותן לכהן גורם לעצמו חסרון בנים, כדי שיצטרך לכהן על ידי השקאת מי סוטה. **השלישי** - "וישמך לך שלום", כי הבנים גורמים לשלום, כאומרם (נדה לא:): "כיון שבא זכר בעולם - בא שלום בעולם", וזה השרוי בלא בנים אין לו שלום [א"ה: וכן אפשר לומר כי מחמת חסרון ממון מתערער השלום בביתו, כמובא בחז"ל (ב"מ נט.)]. ועוד, שאשתו אסורה עליו משנסתרה עד שישקנה.

והנה, מי שנמנע מליתן מתנות לכהן גרם לעצמו כל אלו. ולעומתו, מי שיתן לכהן את מתנותיו יזכה לברכות אלו - שיהיה לו ממון הרבה, וכן יתחונן בבנים וממילא אין אשתו צריכה להסתתר. ואם בכל זאת תימצא אשה מסתתרת, אין זה אלא מפני שהיא מעלה מעל באישה, לכן האשה תשא את עוונה. ואז הרואה אותה זיזר עצמו מן היין (ברכות גט), כי היין גרם לכל אלה. אבל האיש עצמו מנוקה מעוון ועליו תבוא ברכת העושר והבנים והשלום, ולא יצטרך לכהן שימחק את השם כדי לעשות שלום בין איש לאשתו, כי אם "ושמו את שמי על בני ישראל - ואני אברכם".

העולה מכל האמור, שלא בכדי נסמכה פרשת "ואיש את קדשו לו יהיה" לפרשת סוטה ולפרשת נזיר ולברכת כהנים שלאחריה. (שנים מקרא)

"וְאִם לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וְטַהֲרָה הָיָה וְנִקְתָּה וְנִזְרְעָה זֶרַע" (ה, כח).

כך אמרו רבותינו (סוטה כו): "ונקתה ונזרעה זרע - שאם היתה עקרה נפקדת, דברי רבי עקיבא. אמר לו רבי ישמעאל: אם כן יסתרו כל העקרות ויפקדו... אם כן מה תלמוד לומר 'ונקתה ונזרעה זרע' - שאם היתה יולדת בצער יולדת בריות, נקבות יולדת זכרים, קצרים יולדת ארוכים, שחורים יולדת לבנים".

והתוספות על המקום מיד נזעק: "תימה, ורבי ישמעאל לימא ליה לנפשיה: יסתרו כל יולדות בצער וילדו בריות!". והותיר את השאלה ללא תירוק.

אכן נראה ליישב ע"פ המבואר בגמ' (עי' כתובות עד:): שאדם מעדיף לגרש את אשתו מאשר שתתבזה בבית דין. לפי זה, רק לגבי העקרה יש חשש שתסתתר כדי להיפקד, הואיל ודין הוא (ביבמות סד): שאדם ששהה עם אשתו עשר שנים ולא ילדה, מגרשה, ולכן האשה אינה חוששת מהגירושו מאחר ובלאו הכי בעלה יגרשה. אך היולדת בצער אין חשש שתלך ותסתתר, מפני שאין על בעלה חובה לגרשה, וממילא האשה תחשוש שבעלה יעדיף לגרשה מאשר לראותה מתבזה שמשקין אותה במי המרים, ולכן היולדת בצער לא תסתתר כדי ללדת בריות... (פנים יפות)

"וְאִם לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וְטַהֲרָה הָיָה וְנִקְתָּה וְנִזְרְעָה זֶרַע" (ה, כח).

אינא בגמרא (שבת קיח): 'אמר רבי יוסי, יהא חלקי ממי שחושדין אותו ואין בו'.
הביא בהגדה של פסח 'מפי סופרים וספרים': החסיד הנודע מוויז'ניץ **רבי מרדכי חנא פוקס ז"ל** היה אוסף כל ימיו כסף לנוקקים. הוא התאונן שבצעירותו היה

מכתת את רגליו לצרכי צדקה, ונחל הרבה בזיונות, כשחשדו בו שאוסף בעבור עצמו ואמרו לו, "היתכן שאברך צעיר אוסף כסף במקום לעבוד ולפרנס את עצמו כדרך כל הארץ?! אמנם היה בזה תועלת לנשמתו, אבל לעניים, שהסתמכו על עזרתו, זה לא הועיל.

אבל בזקנותו, כשכולם כבר הכירו והוקירו אותו ואת מעשי החסד שלו, ונתנו לו סכומים מכובדים עבור העניים, התהפכו הדברים - **לעניים זה הועיל, אבל עבור נשמתו זה כבר הרבה פחות הועיל...** (ילקוט מאיש לרעהו, מאת הרב יצחק שקופ)

"ביום השביעי נשיא לבני אפרים אלישמע בן עמיהוד" (ז, מח).

מובא במדרש רבה (יד, א): "אפרים מעוז ראשי' (תהלים ס, ט), מדבר ביהושע שהיה משבט אפרים והוא עשה מלחמה בשבת, שנאמר (יהושע ו, טו) 'ויהי ביום השביעי וישכימו כעלות השחר ויסובו את העיר' וגו', ומנין שהיתה שבת, שאין שבעה לעולם בלא שבת... אם יאמר לך אדם היאך חילל יהושע את השבת וגו', אמור לו, על פי הקב"ה עשה, שנאמר אמר ה' אל יהושע ראה נתתי וגו' וסבתם את העיר וגו' פה תעשה ששת ימים וגו' וביום השביעי תסבו את העיר שבע פעמים וגו', ואי אפשר לך ימים בלא שבת, הוי 'אפרים מעוז ראשי'".

המדרש דורש את דבריו על יהושע, ומביאם בפסוק המדבר בנשיא שבט אפרים אשר הקריב את קרבנו בשבת ודורש בו את הפסוק "אפרים מעוז ראשי". בפשטות כוונת המדרש היא שאם יאמר לך אדם היאך יהושע חילל את השבת בכיבוש יריחו, אמור לו "אפרים מעוז ראשי", היינו שנשיא אפרים אשר הקריב את קרבנו בשבת הוא מעוז לראשו של יהושע ומשען להיסמך עליו, כנגד הטוענים על חילול השבת שלו בכיבוש יריחו. ברם, לכאורה אין זה עולה בקנה אחד עם עצם דברי המדרש האומר שיהושע עשה את מעשהו על פי ציווי ישיר של הקב"ה שאמר לו "וביום השביעי תסבו", ולשם מה הוא נצרך למעשהו של נשיא אפרים כמעוז לראשו?

מובא בספר 'נפתלי שבע רצון':

המדרש שם מביא דרשה אחרת לפסוק "אפרים מעוז ראשי", ולפיה הוא נדרש למעשה ההקרבה של נשיא אפרים: 'אפרים מעוז ראשי' מדבר בנשיא אפרים שהקריב קרבנו לחנוכת המזבח ביום השבת, שנאמר 'ביום השביעי נשיא לבני אפרים' וגו', מנין שיום השבת היה, לפי שכבר אמרנו אותו יום שהתחילו הנשיאים יום ראשון היה מכאן את למד שיום ז' להקרבה שבת היה. שלא תאמר היאך חילל את השבת והלא אין קרבן יחיד דוחה את השבת וזה הקריב בשבת, "אמר הקב"ה, לא על פיו עשה, שאני אמרתי למשה 'נשיא אחד ליום נשיא אחד ליום יקריב את קרבנו לחנוכת המזבח' בלא הפסק יקריבו זה אחר זה".

והנה, מובא בגמרא (מו"ק דף ט): "ומשכן דדחי שבת מנלך? אילימא מדכתיב 'ויהי המקריב ביום הראשון... ביום השביעי נשיא לבני אפרים' [ומשמע לך: יום שביעי היינו שבת] (רש"י). דלמא שביעי לקרבנות [שאם הקריב נשיא ששי בערב שבת - מקריב נשיא שביעי באחד בשבת, ומאי שביעי - שביעי לקרבן נשיא] (רש"י)! אמר רב נחמן בר יצחק: אמר קרא 'ביום עשתי עשר יום', מה יום כולו רצוף - אף עשתי עשר כולו רצופין [ביום עשתי עשר יום - האי יום תירא משמע: מה יום רצוף, שאין בו הפסק - אף כולו אחד עשר יום רצוף, דליכא הפסק בינתיים, אפילו בשבת] (רש"י).

והנה, אם נאמר שבכל מקום יש דין של 'רצוף', כמו שמצאנו בקרבנות הנשיאים, נמצא אפוא שמה שהקב"ה אמר ליהושע 'וביום השביעי תסבו את העיר' וגו', ואי אפשר לשבעה ימים בלא שבת, הרי כדן עשה יהושע שכבש את יריחו בשבת, שהרי צריך שיהיה רצוף דוקא. אולם אם נסבור "שביעי לקרבנות", והיינו שלא צריך שיהיה רצוף והשביעי אין כוונתו לשבת אלא ליום השביעי של מניין ימי הקרבנות, לפי זה יש לומר שגם מה שהקב"ה אמר ליהושע "כה תעשה ששת ימים... וביום השביעי תסבו וכו'", כוונתו ליום השביעי מלבד שבת, ונמצא אם כן שיהושע במעשהו חילל את השבת באיסור.

מעתה יבואר המדרש היטב. אמור המדרש: "אם יאמר לך אדם היאך חילל יהושע את השבת, אמור לו, על פי הקב"ה עשה", דהיינו, שבאמת מעשהו של יהושע היה על פי ציווי ה', שאמר לו "וביום השביעי תסבו את העיר שבע פעמים", ואי אפשר לשבעה ימים בלא שבת. אלא שעדיין קשה, שמא אין צריך שיהיה רצוף, וממילא הכוונה ב"ביום השביעי" היא מלבד שבת, ונמצא שבמעשהו של יהושע היה משום חילול שבת באיסור. על כך הביא המדרש את הכתוב "אפרים מעוז ראשי" - והיינו שקרבנו של נשיא אפרים מוכח שיש דין של 'רצוף' והקרבנות היתה בשבת, ונמצא שאפרים היה 'מעוז לראשו' של יהושע שכבש את יריחו בשבת. (טללי אורות)

סיפור נפלא הביא בספר 'ומתוק האור' - פניני הגרא"ל, אותו סיפר רבי אליעזר יודטקובסקי שליט"א: אברך פלוני נקלע ללא תכנון מיוחד לבית כנסת בתל אביב. מתפללי בית הכנסת היו יהודים קשישים, ולהערכתו, נע גילם הממוצע בין שמונים לתשעים ותשע. רגיעים ספורים לאחד היכנסו לשם, שומע האברך את גבאי בית הכנסת מכריז שהיום לא יתקיים השיעור הקבוע, משום שהרב לא הגיע. מי יודע אם לא לשם כך זימן אותי הקב"ה למקום הזה בדיוק עכשיו? מן הסתם מדובר בשיעור משניות שאיני צריך להתכונן יותר מידי לקראתו, הררה האברך, ובלי לחשוב יותר מדי פסע פסיעה אחת קדימה לקרא לעבר הגבאי: "אני אמסור את השיעור היום". הגבאי סקר אותו במבטו והכריז: "יהי כן".

נותרה לאברך רק דקה אחת לתחילת השיעור, הוא ניצל אותה לברר אצל הציבור באיזו מסכת הם אוחזים. "אהלות" השיב אחד הזקנים, וליבו של האברך נפל. אהלות? הוא לא יודע מימינו ומשמאלו במסכת הזאת. כשהציע את עצמו סבר שהשיעור הוא רק לקרוא כמה משניות בסדר מועד ולהסביר אותן, דבר שאינו דורש ממנו הכנה מוקדמת. הקשיש שיישב ליודו הבחין במבוכתו, וקרא לעברו: "אל תדאג, אני אעזור לך". האברך התייף בו בעבר, 'בעל בית', מה כבר יוכל לעזור לו? אלא שיש הפתעות בחיים.

הקשיש התברר ככלי מלא וגדוש, בעל ידיעות עצומות. האברך רק חזר בקול רם על הדברים שאמר, ובאופן זה התנהל השיעור כולו. פלאי פלאים! השתאה האברך, לעולם אי אפשר לדעת מה מסתתר

"איזו מסכת למדת לאחרונה?" שמחתי שיש לי מה לענות, והשבתי בביטחון: "מסכת ביצה".

"טוב מאוד", אמר רבי אלה, "אשאל אותך שאלה עליה. מה הדין אם תרנגולת הטילה ביצה בשבת, ויש אחרי זה יום טוב, מה היית עושה על הביצה הזאת?"

כמוכן לא ידעתי. רבי אלה חשב שבנראה אני חושש לענות, משום שאני סבור שזו שאלה עמוקה. הוא ניסה להרגיע אותי: "זו לא קושיה גדולה. זו משנה מפורשת. מה אתה אומר, מה היית עושה עם ביצה כזאת?" הייתי מוכרח לענות משהו, והגבתי: "מה היית עושה? הייתי מכין ממנה חביתה". רבי אלה חיך אלי ואמר: "התקבלת לישיבה". והוא הסביר: "ישיבה היא לא בית ספר תיכון, כאן חשוב לי לבדוק שיש לך שכל ישר. את כל שאר הידיעות תוכל להשלים כבר".

מההחלטה הזו של רבי אלה יצא יהודי תל אביבי בן תשעים וחמש, יודע אהלות ואב לשבט שלם של תלמידי חכמים. כל נכדיו וניניו יושבים ולומדים יומם ולילה, כולם הקימו משפחות של תורה. אלפי שעות של לימוד - בזכות החלטה וענותנותו המופלגת של רבי אלה, שלא דחה את אותו בחור תם, בור ועם הארץ מעל פניו.

כשסיפרו מעשה זה למרן הגאון רבי אהרון לייב שטיינמן זצ"ל - התפעל ביותר, עד שבמשך שבועות רבים חזר וחזר וסיפר אותו לכל ראש ישיבה שבא אליו, כשהוא מברר: "מה אתה היית עושה, היית מקבל בחור כזה או לא?" (בך בטחנו - שמות)

פנינה לשבת
בענייני הלכה ואגדה

האם יש ענין ללמוד בעמידה?

מובא בגמ' במגילה (כא), מימות משה רבנו עד ימות רבן גמליאל היו לומדים תורה אלא מעומד מפני כבוד התורה, ומשמת רבן גמליאל ירדה חולשה לעולם והתחילו ללמוד בישיבה, וזה מה ששנינו (סוטה מט). 'משמת רבן גמליאל בטל כבוד התורה' (וע"ש בהמשך הגמ'). והנה, נחלקו המפרשים לאיזה רבן גמליאל התכוונו הגמ', האם לרבן גמליאל הזקן, או לנכדו רבן גמליאל דיבנה: רוב ככל המפרשים פירשו, שהכוונה לרבן גמליאל הזקן, ויישב בזה כמה מקומות בש"ס שמצינו שכבר קודם תקופת רבן גמליאל דיבנה למדו בישיבה. וכ"כ הקרבן נתנאל (על הראש, מגילה ד, ד), המרכבת המשנה על הר"מ (אלפנדי, הל' ת"ת פ"ד ה"ז), גאון עויניו החיד"א בברכ"י (י"ד רמז, א) ובפנתח עינים (ברכות כז: ד"ה עמד), השפ"א (מגילה שם) ועוד. וכן משמע משו"ת התשב"ץ (ח"א, סי' קלו השאלה הרביעית, ע"ש באורך בענין סדר הדורות).

אלב בהגהות יד אברהם (על השו"ע, י"ד שם סק"ג) האריך לדון בענייננו, והוכיח מדברי הר"ן והרשב"א במגילה (שם) וכן מהמהרש"א (סוטה מט) ש"ר"ג היינו ר"ג דיבנה. וכן הסיק הצ"ח (ברכות שם ע"ש) בסוף דבריו.

ממחלוקת זו, עולה נפקא-מינה הלכתית, וכן ביישוב כמה קושיות, ואכמ"ל. ומשמע מלשון הגמ', שנקטה 'לא היו למדין תורה אלא מעומד', שעד ימות רבן גמליאל היה אסור ללמוד בישיבה. וכן מוכח מהצ"ח (שם). אולם, מדברי התוס' יום טוב (אבות, א ד) נראה שלא היה בזה איסור, דפירש את המשנה (שם) 'הווי מתאבק בעפר רגליהם' על התקופה שבין זמנו של משה רבנו ע"ה עד שמת רבן גמליאל, שהיה הרב יושב על הכסא והתלמידים יושבים על הקרקע, שעל תקופה זו מזהיר שיתאבק בעפר רגלי ת"ח [וכע"ז] פירשו גם רבינו יונה והרשב"ץ במגן אבות, וכן משמע מאדר"ב (ו, א) ע"ש]. וכתב ע"ז התו"ט, שאע"פ שעד שמת ר"ג לא למדו אלא מעומד, אין הכונה שאסור ללמוד מעומד אלא הכונה שהיתה בריאות בעולם ויכולו יותר ללמוד מעומד, אך אם קרה וישבו, ע"ז מזהירה המשנה שילמדו באופן של מתאבק בעפר רגלי הרב.

וכ"כ בשו"ת מקום שמואל (לרבי שמואל ב"ר אלקנה מאלטונה, י"ד שם), והוסף, שכן מדויק בלשון המשנה (סוטה שם) 'משמת ר"ג בטל כבוד תורה', דמשמע דמצד כבוד אתינן עליה ולא שהיה חיוב, ולכן התירו אח"כ כשירדה חולשה לעולם. ע"ש. וכן אפשר לדייק מלשון המאירי (מגילה שם), שכ' 'מנהג ראשונים היה שאף כשהיו עוסקים בתורה וכו'.' וע"ע שם בתו"ט על המשנה (אבות, א, א) 'העמידו תלמידים הרבה', שהביא בשם המדרש שמואל, שפירש דנקט לשון עמידה לומר שצריכים ללמוד מעומד כדמצינו בגמ' בסוטה ה"ג. וכ' התו"ט על דבריו, שאין זה תכלית המכוון, אלא הכונה היא בפשטות שיעמיד הרב את תלמידיו על רגליהם ללמוד בהבנת אמתה של תורה. ע"כ. והוא לשיטתו.

ומ"מ, כתב השל"ה הקד' (מס' שבעות, פרק נ"ג מצוה, ג), המטריח את עצמו אף בזמניו ללמוד תורה בעמידה כפי כוחו, עליו נאמר (אבות ד, ה) 'המכבד את התורה גופו מכובד'. ובפר' יתרו (דף ח"ים, ד) הוסיף עוד, שזוכה לכתר תורה כאילו קבלה מהר סיני, וז"ל שם: 'מי שרוצה לזכות לכתר תורה כאילו קיבלה עתה מסיני, ילמוד ברתת ואימה ויראה, ולא דרך תענוג ובישיבה כדמצינו, וגם יקדש עצמו מטומאת-קרי ויהיו ידיו נקיות מבלי שיהיו עסקניות ואז קדוש יאמר לו'.

וכן מצינו בגמ' בחולין (נד), שאף בדור האמוראים הראשונים, היו התלמידים הקטנים לומדים מעומד מפי רבותיהם. ע"ש. וכ"כ המהרש"א בשבת (ק"ח: ד"ה ו"א יוסי, יאה חלקי

משולחנו של העורך

מומשיבי בהמ"ד, ע"ש). וכ"כ רבינו יוסף חיים בבן יהוידע (כתובות ק"א סוע"א ע"ש בגמ'), שבזמן האמוראים היו חכמים שלמדו מעומד.

וכ"כ הצ"ח (ברכות שם), שלמרות שהתירו ללמוד מיושב, היינו שהיתה להם רשות לעשות כן, מ"מ התלמידים אשר היו בריאים, היו מעצמם עושים כבוד לתורה ולומדים מעומד'. והסברה בזה, שגם אם ביטלו את לימוד התורה מעומד, זה רק מחמת החולשה, אך עדיין, מי שיש בכוחו ללמוד, ודאי שיש בכך יותר כבוד-תורה.

ובספר הנפלא 'ישראל במעמדם' (ח"ב, עמ' תשלד-תשלח) הביא על רבים מגדולי וצדיקי הדורות שדקדקו ללמוד מעומד: יש מהם שלמדו כל לימודם בעמידה, ויש מהם שרק חלק מלימודם למדו מעומד:

החיד"א בשם הגדולים (מע' גדולים, י קפא) כ', שרבי יוסף שמואל מקראקא בעל 'מסורת הש"ס', שנה משנתו מ"ב פעמים וכו', 'ושמעתי נפלאות על הרב הנזכר שלמד כ"ה שנה תורה 'מעומד' ולמד תורה לשמה, והיו דבריו נשמעים בשמים כאחד מהראשונים'. וכ"כ עליו בספר 'רבינו פראנקפורט' (עמ' 298).

הגאון רבי אלעזר קליר זצ"ל מספר בספרו 'חות יאיר חדש' על רבו - השאגת אריה זצ"ל, שפעם אחת נתאכסן בבית חמיו במשך כארבע ימים, ובאותו פרק חזר גם על כל מסכת בבא בתרא עם התוס' והרא"ש 'בעמידה'.

בספר 'מופת הדור' (יב ח) הביאו על הגאון הנודע ביהודה שלמד תמיד עם התלמידים בעמידה עד שהגיע לימי הזקנה, ואף בבית הכנסת לא ישב.

בהקדמת שו"ע הרב כותבים שם שני בניו על סדר השתלשלות עריכת השו"ע ע"י אביהם הקד' בעל התניא, ובתוך דבריהם כתבו, שבהיותו בן שלושים שנה חזר על כל התלמוד עם כל הראשונים והאחרונים ט"ז פעמים, ובפעם ה"ט, בהיותו בק"מ מאהלו שאצל נהר דניסטור, חזר בפעם ה"ז על כל התלמוד בעמידה לילה ויום, לא פסיק פומיה מגירסא כאשר עיני הכל ראו, והוות נהירא שמעתתא מפומיה כימא דאיתיהיבא וכו'.

בספר די שאול על הל' נדרים (לגאון רבי יוסף שאול נתנון זצ"ל, י"ד רלו, ט) על הגה"ק רבי אברהם, שנקרא החסיד מאמסטרדם, שהיה מתענה שנים רבות משבת לשבת ולומד תורה יומם ולילה בעמידה. וכן מסופר בקונ' 'תולדות קדושת לוי' על רבי לוי יצחק מברדיטשוב (נדפס בסוף קדושת לוי, אות כב) שלמד לולימד בבית מדרשו עם מאות תלמידים כשהוא עומד. כמו"כ הביאו בספר 'זכרונות ומסורות על החת"ס' (עמ' 126) על מרן החתם סופר, שלמד ולימד בעמידה בין ביחיד ובין ברבים, עד אשר הזקנה קצפה עליו. וע"ע בחוט המשולש (עמ' נה) ובדרך צדיקים (עמ' רצז) מעין זה.

בספר חוט המשולש (עמ' רצז) כתב על הכתב סופר זיע"א, שכל עבודתו הן הלימוד והן כתיבת החידו"ת היתה בעמידה, ולא ישב אלא רק בסעודה, והקפיד שלא לישב בכסא גדול, שזוהו עצלות, וגם נראה כישיבת קבע ורק 'לגור בארץ באנו'.

בספר 'וילקט יוסף' (תולדות גאוני פולין, ריש הספר) הביא שהמקובל רבי יהודה לייב אשלג זיע"א בעל פירוש 'הסולם' על הזוה"ק אמר, שהוא סובל מאד מכאבי רגלים, כי הוא למד הרבה תורה בעמידה. ואמר, שאע"פ שנדמה לאדם כי בישיבה השכל מתיישב יותר, האמת לא כן, כי כל מה שייגיע עם הגוף ביותר, השכל מתיישב יותר.

והרה"ג שמואל ברוך גנוט הביא בקונטרס 'בעמדם יעמדו' (עמ' לא) ממרן הגר"ח קניבסקי שליט"א שהורה, שמי שיכול ללמוד בעמידה, אית ביה מעלה.

הארות והערות יתקבלו בברכה!

לעילוי נשמת דינאל הכמת בן דוד, אליהו בן חנה יונה, יהודה בן יוסף ז"ל, מאיר בן מרדכי ז"ל, אליהו בן דייזי ז"ל, הרב שמואל בן שפרה, נתן יעקב בן ליהו, שושנה פרוין בת טאוס, חנה יונה בת רומיה, פרבין נמכי בת עוסניגאן, שולמית חווה בת הר"ר רפאל ז"ל, יעל בת רבקה.

לדפוס רבקה בת אברהם, שרה בת אברהם, רבקה בת דבורה.

לרפואת ראובן בן שרה, נסים בן חיים, רפאל בן חנה, מנוחה בת פרבין נמכי, אביעזר מאיר יהודה בן יעדי, יוסף בן מלך, יצחק בן ליהו בת שושנה.

העלון מוקדש להצלחת ברו"ג ישי בן אילה, רחמים בן מנוחה, עידן וילקט בני מרים, משפ' מצור וכל התורמים והסניעים, בהפצה אליהו בן אילה.